

Skolverket
106 20 Stockholm

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ FÖRSLAG TILL ÄNDRINGAR I LÄROPLANER VAD GÄLLER JÄMSTÄLLDHET (DIARIENR: 2018:00027)

Jämställdhetsmyndighetens huvudsakliga synpunkter

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker huvuddelen av Skolverkets förslag och delar Skolverkets bedömning att förslagen sammantaget förtydligar och förstärker jämställdhetsuppdraget i läroplanen för gymnasieskolan, gymnasiesärskolans samt Vuxenutbildningen. Jämställdhetsmyndigheten invänder dock mot den del i förslaget som innebär att ersätta befintliga skrivningar om kvinnor och män, med den könsneutrala formuleringen elever oberoende av könstillhörighet. Jämställdhetsmyndigheten ser även möjligheter till ytterligare förstärkningar av jämställdhetsuppdraget i läroplanerna.

Jämställdhetsmyndigheten delar Skolverkets bedömning kring vikten av att stärka insatserna för jämställdhet inom skolans område.

Jämställdhetsmyndigheten ser positivt på tilläggen att sexuella trakasserier lyfts fram, samt att sexism ska mötas med aktiva insatser. Likaledes ser Jämställdhetsmyndigheten en stor vinst i införandet av särskilda stycken om att skolan ska verka för jämställdhet under rubriken *Gymnasieskolans uppdrag* respektive *Perspektiv i utbildningen*. Jämställdhetsmyndigheten ställer sig även positiv till förtydligandet att skolan ska verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet, dock med reservation mot den könsneutrala skrivningen, samt att undervisningen ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv oavsett om undervisningen sker i

skolan eller är förlagd till en arbetsplats. Därtill tillstyrks tilläggen om att granska och värdera normer samt att förtydligandet kring vuxenutbildningens uppdrag att erbjuda flexibla studier i samband med föräldraskap.

Jämställdhetsmyndigheten kommer vidare i remissvaret att fokusera på de invändningar myndigheten har mot Skolverkets förslag på könsneutrala skrivningar samt föreslå att detta utreds vidare. Jämställdhetsmyndigheten föreslår även skrivningar för att förtydliga maktperspektiv. Därtill föreslår Jämställdhetsmyndigheten ytterligare förtydliganden i avsnitt 2 *Övergripande mål och riktlinjer* kring bl.a rektors ansvar för jämställdhetsuppdraget.

Könsneutral formulering

Regeringens jämställdhetspolitik bygger på det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken tar sin utgångspunkt i att kön och makt skapas och upprätthålls strukturellt i alla delar av samhället och att kön har en grundläggande betydelse för en människas möjligheter och villkor, på individ- organisations- och samhällsnivå. Jämställdhetspolitiken utgår därmed från att kön är en övergripande indelningsgrund och en författningsstyrd grundförutsättning ifråga om statistik, uppföljningar och analyser som syftar till att främja jämställdhet.

Därför anser Jämställdhetsmyndigheten att förslaget till ändring av formuleringen *kvinnor och mäns lika rätt och möjligheter till elevernas lika rättigheter och möjligheter* inte går i linje med regeringens jämställdhetspolitik.

Enligt samma princip blir formuleringen ”människor, oberoende könstillhörighet”, i det nya föreslagna stycket att skolan skall verka för jämställdhet, problematiskt.

Jämställdhetsmyndigheten är medveten om bakgrunden till skolverkets förslag att ersätta befintliga skrivningar om ”flickor och pojkar” respektive ”kvinnor och män” och använda könsneutrala skrivningar som ”eleverna” och ”oberoende av könstillhörighet”.

Jämställdhetsmyndigheten anser dock att den befintliga formuleringen ska kvarstå samt att frågan om en skrivning som inte riskerar att exkludera personer som inte identifierar sig utifrån ett könsbinärt system bör utredas vidare.

Ett exempel på en sådan formulering skulle kunna vara: *kvinnor, män samt elever med annan könsidentitet*

Maktbegreppet

Regeringens jämställdhetspolitik tar sin utgångspunkt i att kön och makt skapas och upprätthålls strukturellt i alla delar av samhället och att det finns systematiska skillnader mellan kvinnor och män när det gäller makt.

Maktbegreppet är centralt i jämställdhetspolitiken och kunskapen om hur olika maktordningar som till exempel socioekonomisk bakgrund, etnicitet och könsidentitet påverkar kvinnors och mäns villkor och möjligheter har ökat. Analyser av hur olika maktordningar i relation till kön bedöms få betydelse för jämställdhetspolitikens genomslag och träffsäkerhet.

Den föreslagna formuleringen *Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet* bör enligt Jämställdhetsmyndigheten istället ersättas med *Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika makt att forma samhället och sina egna liv.*

Sexuella trakasserier och förebyggande av våld

Jämställdhetsmyndigheten ser positivt på förslaget att sexuella trakasserier lyfts fram som diskriminering och att sexism som företeelse aktivt ska

motverkas. Sexuella trakasserier är ett tydligt uttryck för våld.

Jämställdhetsmyndigheten vill betona att, utöver att sexuella trakasserier omfattas av diskrimineringslagen (2008:567), kan sådana trakasserier också utgöra ofredanden eller sexuellt ofredanden och föranleda straffansvar enligt brottsbalken (1962:700). Mot denna bakgrund finns starka skäl att skrivningarna i detta avseende förtydligas.

I regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (Skr. 2016/17:01) betonas förebyggande insatser för att nå det jämställdhetspolitiska målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. För att främja utvecklingen av effektiva åtgärder för att förhindra att våld utövas och upprepas fordras ett bredare och mer konstruktivt engagemang av män. Föreställningar om våld och hot om våld som legitima uttryck för manlighet kan aktivt motverkas genom att skolans arbetar våldsförebyggande med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer.

Skolverket bör därför även överväga att förtydliga behovet av förebyggande arbete mot våld.

Riktlinjer och rektorns ansvar

I riktlinjerna för läraren föreslås en ny formulering för att förtydliga skolans jämställdhetsuppdrag; Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Att diskutera vad som kan uppfattas som kvinnligt och manligt riskerar att befästa uppfattningar att något i grunden är kvinnligt och manligt.

Jämställdhetsmyndigheten bedömer att riktlinjerna för lärare kan förtydligas ytterligare i syfte att implementera ett verkansfullt jämställdhetsarbete.

Jämställdhetsmyndigheten förslår till formulering är därför Läraren ska aktivt främja jämställdhet samt synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om kön kan påverka människors möjligheter och val.

Även om ökad kunskap om normer är en avgörande förutsättning så leder den inte per automatik tillförändring och ökad jämställdhet. För att förändring ska komma till stånd behöver fokus läggas på styrningen av verksamheten och undervisningens och utbildningens organisering.

Skolverket gör i konsekvensutredningen analysen att jämställdhet sällan prioriteras på rektorsnivå utan ofta bedrivs av eldsjälar och i form av punktinsatser. Mot bakgrund av detta anser Jämställdhetsmyndigheten att rektorns uppdrag för genomförandet av skolans och vuxenutbildningens jämställdhetsuppdrag kan stärkas ytterligare.

För Jämställdhetsmyndigheten

.....

Lena Ag

.....

Sara Nilsson

I ärendets slutliga handläggning har avdelningscheferna Maria Bång, Lillemor Dahlgren, Lena Leed, Annika Olsson och verksamhetsjuristen Anne Terdén deltagit.